

УДК 373. 61 : 658. 56

Ю.М. Атаманчук,

директор філії

(Уманська філія ПВНЗ "Київського інституту бізнесу та технологій")

kibit@mediat.com.ua

САМОСТІЙНІСТЬ І АКТИВНІСТЬ ЯК ІНТЕГРАЛЬНІ ХАРАКТЕРИСТИКИ МАЙБУТНЬОГО МЕНЕДЖЕРА ПІДПРИЄМНИЦЬКОЇ ДІЯЛЬНОСТІ

У статті автор підтримує реалізацію принципу "Освіта через усе життя" і необхідність створення відповідної системи, що є одним із головних завдань структурних перетворень системи вищої освіти України. Визначено основні завдання підготовки майбутніх економістів у вищих навчальних закладах в умовах стрімкого оновлення технологій. Доведено важливість самостійності і активності, як необхідної умови ефективності самостійної роботи майбутнього менеджера підприємницької діяльності.

Одне з основних положень Болонської декларації стосується забезпечення освіти упродовж життя, бо процеси, що відбуваються у світі, спрямовують систему освіти, з одного боку, на задоволення потреб людини, а з другого, на врахування законів ринкової економіки: це розподіл ринку праці, зростання конкуренції на світовому ринку, швидкі темпи розвитку ринку високих технологій та ін. Ці процеси супроводжуються скороченням сфери некваліфікованої і малокваліфікованої праці, глибокими структурними змінами у сфері зайнятості, які визначили постійну потребу в підвищенні професійної кваліфікації та перепідготовці працівників, у зростанні їхньої професійної мобільності. На жаль, система вищої освіти України сьогодні ще не в повній мірі задовольняє потреби ринкової економіки. Тому дуже важливий загальноєвропейський принцип – "освіта через усе життя" – поки що, в умовах нашої держави, не може бути виконаний на належному рівні. Реалізація принципу "освіта через усе життя" і створення відповідної системи – нагальна потреба і одне з головних завдань структурних перетворень системи вищої освіти України [2: 45].

Щоб освіта через усе життя стала реальністю, випускників вищих навчальних закладів треба готувати до життя і діяльності в умовах перманентного поповнення своїх знань, умінь і навичок. Їх треба навчити самостійно здобувати знання, працювати з потоками інформації, що дедалі нарастають. Тому здатність до самоосвіти, самовиховання, розвиток самостійності й активності майбутніх спеціалістів стають важливими компонентами професійної підготовки у вищих навчальних закладах. Одним із основних завдань у підготовці майбутніх економістів у вищому навчальному закладі є підвищення загальноосвітнього, культурного та професійного рівня спеціалістів, що працюватимуть у всіх галузях народного господарства, забезпечення їх конкурентоспроможності. За таких умов актуальністю набуває підготовка студентів вищих навчальних закладів до праці в умовах стрімкого оновлення технологій, формування у них високого рівня професійної компетентності, інформованості та мобільності [3: 260].

Сьогоднішній менеджер виробничого підприємства, організації чи установи потребує глибоких професійних знань, умінь, зокрема уміння творчо оцінювати виробничу ситуацію. Професія менеджера має досить широкий спектр використання. Менеджер може працювати в різних організаціях на різних рівнях та на різних посадах. У його обов'язки входить планування діяльності групи людей, спостереження за їх роботою з метою забезпечення своєчасного та ефективного виконання виробничого завдання. Людський фактор стає вирішальним у формуванні високого рівня ефективності управління. Метою статті є аналіз самостійності і активності як інтегральних характеристик майбутнього менеджера підприємницької діяльності.

Довгий час у вітчизняній психолого-педагогічній науці та практиці панував формуючий підхід до особистості студента, а не розвиваючий. Не подоланий він і досі: студенти вивчають величезні обсяги інформації замість того, щоб навчатися самостійно шукати необхідні знання, аналізувати їх, використовувати в навчанні та професійній діяльності. Під час вивчення наук студенти фактично позбавлені самостійності, вони просто виконують настанови викладачів. Настанов з кожним днем стає все більше, бо накопичення фахових знань іде високими темпами. Деякі спеціалісти прогнозують, що незабаром цих знань стане так багато, що ні викладачі, ні студенти не зможуть їх не те що вивчити, а навіть розглянути. Отже, вихід один – переходити до моделі самостійного огляду інформаційних масивів, вибору з них необхідних знань [4: 56].

Для переходу на таку модель треба формувати у студентів:

- прагнення і пізнавальну мотивацію до самостійного пошуку знань і їхнього використання;
- уміння самостійно навчатися в умовах інтенсивного зростання потоків інформації;
- самостійність і активність майбутніх фахівців.

Ці уміння і навички ми відносимо до важливих професійних якостей майбутнього фахівця економічного профілю. Сьогодні ще немає правильного розуміння значущості цих якостей у житті і

діяльності менеджерів підприємницької діяльності, які працюватимуть у народному господарстві близького майбутнього. У методичному посібнику для працівників служби зайнятості "Професіограми і професіокарти основних професій" визначені головні психологічні якості фахівців сфери підприємництва та бізнесу. Професіографічні карти дають можливість оцінити індивідуально-психологічні особливості, яких професія економіста вимагає від фахівця (див. таблиця 1). Але серед них немає таких якостей як активність, самостійність, здатність до самоосвіти.

Таблиця 1.

Вимоги до індивідуально-психологічних особливостей спеціаліста економічного профілю

Психологічні показники	Менеджер
1. Нейродинаміка	Перевага надається особам з середньою та сильною нервовою системою. Рухливість, лабільність нервової системи. Добрий тонус.
2. Психомоторика	Швидкість реакції, хороша сенсорно-моторна координація.
3. Сенсорно-перцептивна сфера	Середня та висока швидкість сприйняття та оцінки ситуації.
4. Пам'ять	Хороша оперативна, короткочасна та довготривала пам'ять.
5. Увага	Оптимальний рівень об'єму, розподілення, стійкості та переключення уваги.
6. Мислення	Словесно-логічне мислення, добра дикція, грамотність мови.
7. Інтелект	Середній та високий рівень загального інтелекту, перевагу мають особи з високим рівнем вербальних здібностей.
8. Емоційно-вольова сфера	Емоційна стійкість, схильність до ризику.
9. Риси характеру	Активність, самоконтроль, відповідальність, наполегливість, контактність, рішучість, терпимість, коректність, висока комунікабельність, організаторські здібності.

Активність, самостійність, уміння і навички самоосвіти ми відносимо до фахових якостей, а саме до професійної культури і майстерності майбутніх економістів.

Професійну майстерність визначають як високий рівень фахової діяльності менеджерів при виконанні професійних обов'язків. Серед найголовніших складників професійної майстерності виділяються такі:

- точність і безпомилковість дій;
- творче використання набутого досвіду в складних ситуаціях;
- уміння вирішувати нестандартні проблеми;
- урахування кон'юнктури ринку, виважене спілкування з колегами та підлеглими;
- уміння набувати і використовувати нові знання.

Компонентами майстерності є професійні знання, навички, вміння, способи мислення та поведінки, комунікативні здібності та інші. Професійна майстерність спеціаліста високої кваліфікації проявляється в тому, що він уміє швидко пристосовуватися до нових умов і вимог виробництва. Особистісні якості також посідають важливе місце в професійній майстерності менеджера [5: 233].

До професійних знань та вмінь менеджера відносяться насамперед спеціальні знання з предмета його фахової діяльності. Професійна майстерність менеджера передбачає вміння широко й різноманітно застосовувати теоретичні, дослідні знання у своїй практичній діяльності, зацікавленість новими досягненнями у галузі діяльності.

Комунікативні вміння і навички посідають важливе місце у професійній майстерності менеджера. Вміння спілкуватися з людьми, переживати емпатію, вибудовувати свої стосунки з оточуючими на засадах гуманізму, загальнолюдських цінностей ми вважаємо важливими якостями. Комунікативна діяльність потребує розвитку емоцій та особистісних якостей майбутніх менеджерів. Захищеність від тривалого емоційного напруження, стресів є наслідком правильно організованої професійної діяльності.

Професійну культуру менеджера ми визначаємо як високорозвинене вміння виконувати професійні обов'язки на рівні, що обумовлюється сучасним рівнем розвитку виробництва. Професійна культура – складне утворення, що має ряд споріднених компонентів, серед яких:

- обґрунтованість менеджерських рішень;
- точність, доказовість дій;
- оснащення робочого місця;
- дотримання вимог наукової організації праці;
- використання найновіших засобів праці;

- застосування новітніх технологій тощо.

Ефективність формування культури залежить від здібностей до професійної діяльності; духовної культури; рівня розвитку емоційної сфери; професійних навичок, практичної діяльності. У процесі формування майбутнього менеджера увагу слід звернути на наявність у студентів здібностей і покликання; емоційну стабільність; здатність до професійного мислення і передбачення; спеціальну підготовку; розвиток самосвідомості; формування здатності до розвитку особистісних якостей.

Важливими компонентами культури й майстерності менеджера є самостійність і активність.

Самостійність ми визначаємо як професійну якість особистості, що полягає у здатності приймати незалежні, вмотивовані, виражені рішення, робити обґрунтовані кроки при вирішенні виробничих проблем. Самостійність – це якість, що сьогодні найбільше цінується працедавцями в усьому світі. Мати самостійного, творчо думаючого, активного, наполегливого, добре підготовленого, здатного до самовдосконалення менеджера – мрія кожного працедавця. Такі менеджери дуже швидко стають топ-менеджерами.

У контексті нашого дослідження важливими є поняття "активність", "активізація навчальної діяльності". У результаті аналізу різних підходів до визначення цього поняття ми прийшли до висновку, що активність – це здатність особистості розвивати ефективну діяльність, а активізація навчальної діяльності – це процес, що спрямований на мобілізацію педагогом інтелектуальних, морально-вольових і фізичних зусиль студентів, розвитку здатності переборювати труднощі.

У психолого-педагогічній літературі переконливо показано, що правильно організована самостійна робота студентів (учнів) сприяє значному підвищенню ефективності навчання (П.Я. Голант, М.О. Данилов, Н.Г. Дайрі, Б.П. Єсіпов, Р.Г. Лемберг, І.І. Малкін, Р.М. Мікельсон, І.П. Огородніков, Т.С. Панфілов, М.Н. Скаткін та ін.). Різні аспекти цієї проблеми висвітлені в роботах Л.П. Аристової, І.М. Варави, А.І. Герваша, І.В. Дорно, В.І. Каленика, В.Я. Кривошеєва, Л.М. Пименова, М.В. Пархунова, К.Д. Соколова та ін. У них розглядаються питання, пов'язані з виявленням ознак самостійної роботи, класифікації її видів, визначення ролі й місця самостійних занять у загальній системі методів навчання, способи організації й проведення самостійної роботи. Активність, як підкреслюється в усіх дослідженнях, – неодмінна умова ефективної СРС.

Частина педагогів (Л.П. Аристова, Т.С. Панфілова, Е.І. Перовський і ін.) відносять до самостійних робіт тільки ті, що вимагають високої розумової активності і творчої діяльності учнів (студентів). Так, Л.П. Аристова пише: "Під самостійною роботою учнів ми маємо на увазі таку їхню діяльність, що вони виконують, проявляючи максимум активності, творчості, самостійного судження та ініціативи" [1: 81].

У процесі навчання необхідно розрізняти активність внутрішню ("активне мислення", "самостійне мислення" і "творче мислення") і зовнішню (моторну). Активізація навчальної діяльності учнів пов'язана з активністю мислення, зовнішня (моторна) діяльність тут служить головним чином засобом, що сприяє стимулюванню внутрішньої активності й забезпечує контроль за її протіканням.

Деякі автори розділяють активність на виконавчу й творчу. Це різні рівні мислення, з яких кожний наступний є видовим стосовно до попереднього, родового. Творче мислення буде самостійним і активним, але не кожне активне мислення є самостійне і не кожне самостійне мислення є творче.

Глибокий аналіз поняття "активність" дається Л.П. Аристовою. Активність пізнання вона розглядає як прояв перетворювального відношення суб'єкта до навколишніх явищ і предметів. Без наявності зазначеного відношення дії учня (студента), як уважає автор, не можуть бути віднесені до активних. Диференціюючи поняття активності й самостійності, Л.П. Аристова пише: "Сутність – у здатності суб'єкта діяти без сторонньої допомоги з боку" [1: 35].

Таким чином, активність у навчанні – це якість діяльності, в якій проявляється особистість учня (студента) з його відношенням до змісту, характеру діяльності й прагненням мобілізувати свої вольові зусилля на досягнення навчальних цілей.

У деяких дослідженнях деталізовані критерії інтелектуальної активності учнів (студентів):

- запитання студентів до викладача;
- здатність до аналізу помилок;
- критичність, здатність до перенесення знань, оперування отриманими знаннями, вміннями;
- ступінь участі студента в пізнавальній навчальній діяльності групи;
- характер занять у вільний час.

В.І. Лозова відзначає наступні показники пізнавальної активності: виявлення підвищеного інтересу до предмета, бажання глибоко зрозуміти місце навчального матеріалу, захоплення новим матеріалом, використання при відповідях додаткової інформації, вибір складного завдання, участь у роботі гуртків, відсутність необхідності контролю, бажання виконати завдання незважаючи на труднощі [4].

Зупинимось на можливостях нових інформаційних технологій розвивати самостійність та активність студентів. У сучасних дослідженнях прослідковується позитивний вплив нових інформаційних технологій на інтенсифікацію інтелектуальної діяльності та розвиток активності

студентів у навчальному процесі. Дослідники НІТ виділяють основні складові частини нової технології навчання: відеокomp'ютерні системи, технологію мультимедіа, технологію віддаленого (дистанційного) навчання.

Відеокomp'ютерна система – сукупність відео й комп'ютерної техніки, прикладного й інструментального програмного забезпечення. Вона дає можливість демонструвати в зоровому полі послідовно або одночасно навчальний матеріал, що створюється за допомогою відео або іншої візуальної техніки (діа-, графо- та відеопректор) і абстрактних моделей: тексту, графіки, анімації. Використання відеокomp'ютерної системи дозволяє зберегти й переробити навчальну інформацію, керувати самостійною діяльністю студентів.

Технологія мультимедіа – інформаційна технологія, що дозволяє працювати комп'ютеру з новими типами даних: звуком, комп'ютерною графікою, анімацією, широким спектром відео- й аудіо ефектів. На основі технології мультимедіа створюються електронні енциклопедії, електронні книги, бази даних, навчальні програми, адаптовані до індивідуальних можливостей студентів.

Використання засобів мультимедіа дозволяє створити кероване навчальне середовище. Мультимедійне середовище відрізняється від звичайного комп'ютерного середовища реалістичністю та проблемністю. Активізація навчальної діяльності досягається за рахунок полісенсорної подачі навчального матеріалу, динамічної наочності, підвищення мотивації, посилення зацікавленості в навчальній діяльності, розмаїтості інформації й форм роботи.

Технологія віддаленого (дистанційного) навчання (ДО) передбачає навчання на відстані. Вона заснована на застосуванні сучасної комп'ютерної, інформаційної й телекомунікаційної технології і призначена для надання будь-яких навчальних послуг, доступу до віддалених навчально-інформаційних ресурсів і забезпечення можливості особливої комунікативної діяльності.

Виходячи з техніко-дидактичних можливостей НІТ виділимо основні напрямки їх застосування в підготовці менеджерів підприємницької діяльності з метою забезпечення активності і самостійності студентів. Головним завданням сучасної вищої школи стає не передача студентам всієї сукупності знань, накопичених людством, а формування здатності здобувати необхідні знання самостійно. Набування нових знань – це цілеспрямований пошук і обробка інформації. У традиційному навчанні головним джерелом інформації є книга – підручник, додаткові навчальні посібники, довідники та інша література. З появою НІТ з'явилося альтернативне джерело інформації й знань – розподілені навчальні ресурси: електронні бібліотеки, банки даних; довідкова, відео- й комп'ютерні курси. Доступ до цих ресурсів дає користувачеві можливість самостійно знаходити потрібну йому інформацію, створювати свій власний банк навчальних матеріалів, переписуючи на свій комп'ютер обрані джерела, створювати необхідні йому нові продукти.

Використання техніко-дидактичних можливостей комп'ютера для активізації навчально-пізнавальної діяльності дозволяють вирішувати наступні завдання:

- а) керівництво самостійною навчально-пізнавальною діяльністю студентів;
- б) пояснення нового навчального матеріалу;
- в) тестування знань, умінь і навичок;
- г) підготовка й обробка економічної інформації;
- д) збереження інформації;
- е) доступ до віддалених ресурсів;
- є) забезпечення безперервного зворотного зв'язку.

Використання зазначених можливостей створює передумови для діалогу студента з комп'ютером, в якому відбувається раціональний розподіл функцій між студентом і комп'ютером на основі взаємного доповнення й реалізації цих позитивних якостей, що має кожний з партнерів, на всіх етапах виконання завдання.

Сьогодні НІТ пропонують різноманітні типи програмних засобів. Не всі вони однаково добре підходять для формування вміння самостійно навчатися. Ми віддаємо перевагу простим і вже апробованим засобам, які добре виконують керуючі функції, зокрема, функції інструктажу, тренування, корекції, консультування, поповнення інформаційної бази, тестування.

Навчаючі програми характеризуються структурою "інструктаж-тренування-корекція-контроль". У контрольно-коректувальних програмах структура змінюється – "контроль-корекція-контроль". Найбільш ефективні в економічній підготовці програми типу drills, що призначені для організації тренінгів у різноманітних проблемних ситуаціях.

Стратегія застосування НІТ в Уманській філії КІБІТ у тому, що комп'ютерні навчаючі програми повинні відповідати умовам активізації навчально-пізнавальної діяльності студентів та вимогам інтенсифікації навчання. Комп'ютерні програми, на нашу думку, повинні забезпечувати:

- 1) доступність машинного забезпечення;
- 2) ясність, чіткість, доступність інструкцій до використання програм;
- 3) легкість переміщення по програмі й виходу з неї на будь-якій стадії;
- 4) ясність відповідних реакцій;
- 5) можливість контролю й регуляції швидкості подачі інформації;

- 6) можливість ізолюваного використання частин програми;
- 7) здійснення корекції самим студентом з опорою на консультуючу інформацію;
- 8) перед поясненням помилки студентові надається можливість виправити її самостійно;
- 9) урахування індивідуальних особливостей студентів;
- 10) урахування особливостей диференційованих груп;
- 11) активний режим спілкування з комп'ютером;
- 12) можливість реєстрації досягнень студентів;
- 13) можливість оперативного інформування про просування студента у навчанні;
- 14) надання педагогам можливості оперативно редагувати програми;
- 15) полісенсорне пред'явлення навчального матеріалу;
- 16) можливість передбачити в програмі розмаїтість вправ, задач, ситуацій, потенційно цікавих для майбутніх фахівців;
- 17) можливість використання програми як для групової, так і для індивідуальної роботи;
- 18) доступність технічної документації для неспеціаліста;
- 19) орієнтованість програми на рівень підготовленості студентів;
- 20) відповідність програмованих матеріалів ОКХ менеджера підприємницької діяльності.

Запропоновані нами підходи до розуміння самостійності, активності у прийнятті менеджерських рішень та практичній реалізації намічених планів можна розглядати як основу для перебудови освітнього процесу, спрямованого на максимальне втягнення кожного викладача та студента в продуктивний творчий процес, що скерований на формування професійної культури, професійної майстерності, професійної компетентності. Базою для цього є відхід студентів від пасивної форми навчальних занять до активної, від адаптованої репродуктивної діяльності – до оволодіння творчими способами загальнонавчальної, навчально-професійної та саморегулюючої діяльності.

Результати нових психолого-педагогічних досліджень, наші власні дослідження методологічних принципів та педагогічних умов дають підставу висунути наступні положення:

1. Організація власної обов'язкової розвиваючої навчальної діяльності у всіх студентів як принципове доповнення до існуючої системи підготовки студентів. Ця власна пошуково-творча діяльність студентів супроводжується:

- розвитком мотивації навчально-пізнавальної діяльності та підготовки до професійної діяльності;
- педагогічно доцільною допомогою послідовним введенням студентів у ситуації творчих завдань;
- "співтворчістю" педагогів та студентів, розвитком у процесі розв'язання проблемних завдань загальних і професійних умінь;
- адекватною педагогічною оцінкою виконуваної діяльності студентів, складовими якої є: міра та зміст допомоги; якість наявних знань, умінь та навичок; якість самостійної пошуково-творчої діяльності; якість та строки виконання завдань, ставлення до них; ступінь оригінальності запропонованого рішення; якість "захисту" студентом свого рішення; сформованість елементів наукового та спеціального кругозору, світоглядних позицій та ін; розвиток відповідних комунікативних позицій; якість стосунків з оточуючими; моральні прояви, поведінка і т.п.

Дидактичною основою такої діяльності є система міжпредметних комплексних завдань творчого характеру, послідовно зростаючого рівня складності; завдання створюються на рівні навчального закладу, вибираються самими студентами як за рівнем складності, так і за напрямком підготовки.

2. Викладачі забезпечують постійну адекватну допомогу у виборі, плануванні, виконанні та оцінюванні цих завдань, здійснюючи:

- розвиток пізнавальних запитів студентів;
- послідовне формування все більш складних розумових дій, умінь узагальненого плану (пошук нових знань, бібліографічні навички, залучення до методів вирішення творчих задач, розвиток методів самоконтролю, вольових звичок, способів спілкування та взаємодії з оточуючими).

3. Створення цілісного педагогічного колективу, що забезпечує загальний клімат у навчальному закладі. Для цього:

- педагоги виробляють єдиний підхід до розуміння цілей, задач, умов, методів діагностики та управління розвитком студентів, їх професійним зростанням у процесі навчання, а також до рівня оволодіння професійною майстерністю;
- розробляються єдині вимоги до оцінки знань, умінь, навичок, розумових дій, загальних і спеціальних здібностей та якостей особистості, в яких репродуктивні знання та вміння становлять важливу, але не єдину складову оцінки; обов'язково оцінюються воля, сумлінність, відповідальність, творчі потенції студентів, їх здатність до узагальнення знань, переносу прийомів і, в цілому, до саморозвитку, самооцінки, самоуправління.

- забезпечується постійний професійний ріст педагогічних кадрів на основі: єдиного підходу до розуміння процесу формування професіоналізму; до використання адекватних методів діагностики;

- планомірно впроваджуються і апробуються нові форми роботи;

- використовуються необхідні види додаткових занять, повторення, узагальнення, семінари, у яких активно діють і педагог, і студенти.

4. Розгляду учіння студента як індивідуального продуктивного творчого процесу, що формує способи та методи саморозвитку і самореалізації особистості. Це передбачає розробку цілісної системи структурно-функціональних компонентів та методів їх оцінювання, які визначають ефективність підготовки менеджера до майбутньої професійної діяльності. Якщо буде побудована науково обгрунтована система компонентів, що в комплексі відображають теоретичну, практичну й психологічну готовність випускників у вигляді базових і професійно-особистісних якостей для випускників економічних навчальних закладів, то з'явиться можливість розробки адекватного цілям навчально-виховного процесу

Урахування цих компонентів радикально зміщує акценти навчального процесу з освітнього на розвивальний, з процесу, скерованого на виконання вказівок викладачів, на процес самостійної роботи студентів з інформацією.

Отже, вміння самостійно та творчо працювати є одним з головних критеріїв, які характеризують готовність спеціаліста до професійності діяльності в умовах неперервної освіти. Такі вміння не можуть з'явитися у студента без відповідної системи організації навчального процесу та його забезпечення (методичного, матеріально-технічного тощо), складу викладачів, характеру стосунків у системі "викладач – студент", бажання та стимулів студента в навчанні та інше.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ ТА ЛІТЕРАТУРИ

1. Аристова Л.П. Активность учения школьника. – М.: Просвещение, 1968. – 139 с.
2. Болонський процес у фактах і документах / Упорядники Степко М.Ф., Болюбаш Я.Я., Шинкарук В.Д., Грубінко В.В., Бабін І.І., Київ – Тернопіль: Вид-во ТДПУ ім. В. Гнатюка, 2003. – 52 с.
3. Вища освіта України і Болонський процес. Навчальний посібник // За ред. В. Г. Кременя. – Тернопіль: Навчальна книга – Богдан, 2004. – 383 с.
4. Лозова В.І. Пізнавальна активність школярів. Спецкурс із дидактики. – Харків: Основа, 1990. – 87 с.
5. Чобітько М.Г. Особистісно орієнтована професійна підготовка майбутнього вчителя: теоретико-методологічний аспект. – Черкаси, Брама-Україна, 2006. – 560 с.

Матеріал надійшов до редакції 04.04. 2008 р.

Атаманчук Ю.М. Самостоятельность и активность, как интегральные характеристики будущего менеджера предпринимательской деятельности.

В статье поддержана реализация принципов "Образование на протяжении всей жизни" и необходимость построения соответственной системы, что является одной из главных задач структурных преобразований системы высшего образования Украины. Определены основные задания подготовки будущих экономистов в высших учебных заведениях в условиях стремительного обновления технологий. Доказана возможность самостоятельности и активности как необходимых условий эффективности самостоятельной работы будущего менеджера предпринимательской деятельности.

Atamanchuk Yu. M. Independence and Activity, as Integrated Characteristics of the Future Manager of Enterprise Activity.

In article the author supports a principle "education for all life" and also necessity of creation of respective system, that is one of the main tasks of structural changes of higher educational system of Ukraine. The main tasks of future economists' preparation in the higher educational establishments in the conditions of rapid technology update are defined. The possibility of independence and activeness as the necessary conditions of future manager independent work effectiveness is proved.